

ראש השנה לביזיונים

היהודית וכין המחבלים היהודיים, אנשי ההגנה, אצל ולח"י. בין העצירים היו כמעט כל מפקדי ההגנה, שנעצרו על פי רשימה השב"כ הבריטי.

זה היה שיא המאבק של ממשלת הנציב העליון במרי העברי. כידוע, מיבצע זה הוכתר בהצלחה עצומה. ההגנה, אצל ולח"י התפרקו. הסוכנות היהודית ויתרה על העלייה היהודית. ההפעלה נפסקה, וכן גם פעולות הטרור. הצבא השליט סוף־סוף חוק וסדר, והרוחות נרגעו. המסיתים והמתפרעים השתתקו. מדינת־ישראל לא קמה. הכיבוש הבריטי נמשך עד עצם היום הזה... נראה שמחור האנאליטי של יצחק רבין הסיק מלקח זה את המסקנה ההגיונית שזוהי הדרך הבטוחה להצלחה.

האמבורגר ורסקי־עגבניות

במקור נקרא הסרט ויבעת האמבורגר. גיבעה בוויאטינאם, שדמתה למכות־בשר. היא הפכה את החיילים לכרווי־בשר טהור, נים, המכוסים ברסקי־עגבניות. בעברית קראו לסרט, משום־מה, זעקת הנושרים. הכוונה היא, כנראה, לכינוי האוגרה המוצנחת ה־101 של צבא ארצות־הברית, "העיטים הצורחים".

למראית־עין, זהו סרט דומה מאוד לפלאטון. קרוב לשעתיים של זוועה קרבית. ליכלוך. בוז. מוות. אברים מרוסקים. למות או לכבוש את ההר.

אך יש הבדל גדול. פלאטון, כמו אפוקליפסה עכשווי, נולד מתוך הריאקציה למילחמה. הוא ביטא את הזעם הנורא על ביובו החיים הצעירים במילחמה חסרת־טעם וחסרת־תועלת, פרי האיי וולת של מערכת פוליטית־צבאית מטורפת ומושחתת.

זעקת הנושרים מבטאת את הריאקציה לריאקציה. הזעם על הזעם. הוא בא לפאר את לוחמי ויאטנאם, ולהשמיץ את לוחמי השלום בבית, המתוארים כחבורה של דגנרטים ארוכי־שער, פרוורטים ומטומטמים.

התוצאה היא אבסורד. הסרט מתאר את הזוועה, את מטחנת הבשר, את הרצח המחריד. אין הוא מתיימר כלל לטעון שהיה למילחמה זו טעם כלשהו, שכל הגבורה הזאת הושקעה במטרה חיובית כלשהי. אך הוא מוקיע את תנועת־השלום ששמה קץ למילחמה זו, ושהציליה על כן מייודע־עמה חיים צעירים נוספים.

התיזה היא פרימיטיבית: הם היו גיבורים. הם עזרו איש לרעהו. הם היו בחורים כארו, בחוריהם אחר־אחד. כושים ולבנים. טוראים וסמלים, וגם הסגן. אך תחת לזכות בהערצה ובהערכה שהם היו ראויים לה, תקעו להם שוחררי־השלום בבית סכין בגב. מצוקת החיילים הקרביים במילחמה עכורה ומיותרת היא אכן נוראה. זוהי דילמה אמיתית. הם עושים את שלהם, במילחמה שאליה נשלחו על־ידי הממשלה החוקית של מדינתם. אין לה אשים אותם. לא הם החליטו על המילחמה. הם מילאו את חובתם. ובבואם הביתה, ממילחמה בלתי־צודקת ושנואה, אין הם מרגישים כסיפוק שיש לחייל שיצא להגן באמת על המולדת.

חיילי מילחמת־הלבנון הכירו דילמה זו. מחר יכירו בה חיילי המילחמה המלוכלכת לדיכוי העם הפלסטיני בגדה וברצועה. אך כסרט זה נעשתה מאניפולציה. האהדה הטבעית לחיילים הגיבורים, שעברו גיהנום זה, מנוצלת כדי להצדיק בדיעבד איכשהו את המילחמה ואת המערכת שהפכה אותם להאמבורג.

הסרט עצמו מצויין. תיאור שדה־הקרב מעולה שבמעולה. סרט־ההרכה טוב לאנשי ח"ד ברוי מילחמת־הג'ונגל. צעירים שואפי קרבות (בנוחיות של אולם־קולנוע מרופד) ייהנו ממנו. מבחינת התוכן, הוא מעלה ספקות חמורים.

מה מריץ את סמי עכשיו מותר לגלות: אף פעם לא אהבתי את סם לואיס. הוא התרפס יותר מדי. התחנף יותר מדי. השתדל יותר מדי להיות "אחד מהחברה", אהוב המימסד הישראלי, מרכז החברה הישראלית. הוא וסאלי, אשתו.

מעולם לא הייתי בטוח אם הוא שגריר ארצות־הברית בישראל, או שגריר ממשלת־ישראל (ממשלת־בגין וכל ממשלה אחרת) בארצות־הברית. היתה לי תחושה מוורה שהוא חושב על היום שלאחר־ההתפרקות. כשהוא יהיה חביב המימסד סד היהודי־האמריקאי העשיר, ויוכל לבלות את סוף־ימיו כאר־הכבוד של נשות־ההרסה וכנר אם במסיבות־התרמה של המג־בית.

השבוע, בדרכי בחורה מעזה לתל־אביב, כשכולי מזועזע ונר־עש, שמעתי ברדיו שסם לואיס הביע בארצות־הברית את דעתו נגד מחאות ארצות־הברית על ה־ידי כילדים מידי־אנשים בעזה. זה רק יחזק את הישראלים בעמי דתם הנוקשה, אמר־התחנן סם היקר.

בוודאי. לכן גם אסור למחות על הריגת הכושים בדרום אפריקה. ועל הטיפת הצעירים בצ'ילה. ועל שלילת הזכויות של היהודים בבתי־המועצות. ובעצם, מדוע היו צריכים למחות בש־ענין על מעשי הנאצים? הרי זה חזק את מר היטלר כמעמדו הקשוח. ובכלל, לא יפה להתערב בעניינים הפנימיים של מדינה אחרת.

אף פעם לא אהבתי אותו, את סם החלקלק. עכשיו אני גם יודע מרוע. אבל אפשר להגיד גם משהו בזכותו של לואיס. הוא איש מצפוני ממש בהשוואה לעמיתו, השגריר לשעבר של ישראל בארצות־הברית, מאיר רוזן. זה מסוגל לגרום לי להקיא.

או מה חשה מישפתה כאשר הורסים את ביתה. או כאשר מוריעים לה שהילד שלה נהרג בהפגנה.

אילו היה לו רגש לבני־אדם, היה מבין את תחושותיהם. יתכן שהיה מגיע למסקנה שכל המעשים האלה יביאו, בהכרח, לתר־צאת הפוכות מן המיוחלות. יש עוצמה אדירה לרגשות של זעם, עלבון, מרידות, נקם. הם יכולים להפוך אדם קטן וחסר־אונים לגיבור, וציבור חסר־כוח ונכנע לעם לוחם. הרגשות הם חלק מן המציאות, ומוח אנאליטי אמיתי לוקח זאת בחשבון. לרבין יש מום ריגשי. אין הוא מודע למום זה, ולכן אינו מבין שהמום משבש גם את תמונת־המציאות שלו. אין זה רציונלי להתעלם מרגשות.

מי שאין לו די רמיון כדי להבין זאת, ואמפטיה לבני־אדם יכול לחשוב בטעות שבני־אדם כחפצים, לפיונים, שאפשר לזרוק אותם ולבעוט בהם משפיר. זוהי בעייתו של רבין. זהו גם ההבדל בין רבין ושרון. לשרון יש רמיון. אולי אף יותר מדי. בעוד שרבין כלל אינו מסוגל לרמיון לעצמו מציאות שונה מזו הקיימת כיום, שרון מדמיון לעצמו שינויים כביירים בפשטנות

או מה חשה מישפתה כאשר הורסים את ביתה. או כאשר מוריעים לה שהילד שלה נהרג בהפגנה. אילו היה לו רגש לבני־אדם, היה מבין את תחושותיהם. יתכן שהיה מגיע למסקנה שכל המעשים האלה יביאו, בהכרח, לתר־צאת הפוכות מן המיוחלות. יש עוצמה אדירה לרגשות של זעם, עלבון, מרידות, נקם. הם יכולים להפוך אדם קטן וחסר־אונים לגיבור, וציבור חסר־כוח ונכנע לעם לוחם. הרגשות הם חלק מן המציאות, ומוח אנאליטי אמיתי לוקח זאת בחשבון. לרבין יש מום ריגשי. אין הוא מודע למום זה, ולכן אינו מבין שהמום משבש גם את תמונת־המציאות שלו. אין זה רציונלי להתעלם מרגשות.

מי שאין לו די רמיון כדי להבין זאת, ואמפטיה לבני־אדם יכול לחשוב בטעות שבני־אדם כחפצים, לפיונים, שאפשר לזרוק אותם ולבעוט בהם משפיר. זוהי בעייתו של רבין. זהו גם ההבדל בין רבין ושרון. לשרון יש רמיון. אולי אף יותר מדי. בעוד שרבין כלל אינו מסוגל לרמיון לעצמו מציאות שונה מזו הקיימת כיום, שרון מדמיון לעצמו שינויים כביירים בפשטנות

עילאית. לולא כן, לא היה פותח במילחמת־הלבנון, שנועדה לשנות במכה אחת את מפת המרחב מן הקצה אל הקצה. לשרון יש גם תחושה לבני־אדם. הבעייה שלו היא שהוא איש־הכוח, אדם המאמין בכוח, המעריך כוח, המאמין כי אפשר לפתור בעיות בכוח. שתי הגישות משלימות זו את זו. שרון הגיע לביירות, רבין יעץ לו איך להרעוב את אוכלוסייתה, ולהשאיר את התינוקות בלי תרופות, חשמל ומים. יש הבדל אחד: אילו היה שרון עושה רבע ממה שעושה עכשיו רבין, היתה הארץ מתקוממת כמו כימי צברה ושאתילה. ואילו רבין עולה בשיעורי הפופולאריות.

השבת השחורה

דוגמה לחוסר־הרמיון של רבין: באחד הראיונות הוא הזכיר השבוע שהאנגלים אסרו אותו בשבת השחורה.

האיכוור בא כדי להשוות את התנאים במחנות־הריכוז הברי־טיים דאו לתנאים במחנות־הריכוז שלנו כיום. להשוואה זו אין שחר. רבין פשוט אינו יודע מה מתרחש במחנות אלה, או שהוא משקר למען המולדת.

אבל כדאי להתעכב לרגע על עצם ההשוואה. ב־29 ביוני 1946, יום שבת ולמקאן: "השבת השחורה", תפסו 100 אלף חיילים בריטיים 10 אלפים שוטרים את בנייני הסוכנות היהודית, את שאר מישרדי "המוסדות האומיים" ו־25 ישובים.

במשך היממה הראשונה בלבד נעצרו 2659 איש ו־59 אשה. מנהיגי היישוב שהיו בארץ — משה שרת, דב יוסף, דויד הכהן, דויד רמז ואחרים נעצרו ונכלאו בלטרון. נתפסו כמויות גדולות של נשק והרכה מיסמכים, שכאו להוכיח את הקשר בין הסוכנות

גיבעת האמבורגר

מדי שנה מחבר ההומוריסט האמריקאי ארט בוכוולט רשימה של אימרות־השנה, שבעליהן היו מוכנים לשלם כל הון שבעולם כדי להשכיח אותן.

תחת לכבוד כסוף השנה 1987 באנשי־השנה, במאורעות־השנה וכו' וכו', כמו כולם, החלטתי לבחור בכמה מן האימרות האלה אצלנו. למשל:

"עכשיו, אחרי שאביאם סלע התפנה מעניין פולארד, כדאי למנות אותו כמפקד הבסיס בתל־נוף. ואל תשכחו להזמין את הנספה הצבאי האמריקאי לחגיגת כניסתו לתפקידו".

"הבחור הזה מנוי־צה"ל עולה לי על העצבים. תעבירו למיטרה הצבאית הוראה לעצור אותו".

"הערבשים האלה לא יעזו לעולם להתייצב מול החיילים שלנו. תן לחיילים לפתוח באש פעם אחת, ותראה איך שכל השבאב הזה יתנדר".

"בואו נחטוף את ועוננו ברומא, ואף אחד לא ישמע עלינו לעולם".

"אל תדאג, ארנסט: מי יידע כמה פנסייה קיבלת?".

"תשמעו, יש לי רעיון. בואו ניתן את מישרד־האוצר למשה ניסים, ואחרי חודשיים כל העם ישנא אותו".

"להפסיק את פרוייקט הלבאי ההחזקה, אף אחד לא יעז לקבל החלטה כזאת!".

"מישהו הכניס לי 40 אלף דולר לחשבון? שתבוא עלינו הבר־כה".

"כדאי שנדרוש מהאמריקאים להסגיר אותו לנו. זה יהיה מיספטי־איכמן שני".

"מי הגיע לשער השגרירות? זוג בשם פולארד? תגיד להם שיחזרו בשעות־הקבלה. השגרירות סגורה עכשיו".

"אבל כבוד השופט, האם יעלה על הדעת שאיש השב"כ ישקר?".

"אתה יכול לסמוך על הרולד האמריקאי. הוא לא יפול לעולם!".

מאלטה יוק אחד מראשי הציבור בעזה, ונרץ־הדין פאיו אבורחמה, סיפר לי את הסיפור הישן בגירסה שלא היכרתיה. יתכן שזוהי הגירסה הערבית המקובלת.

(אבורחמה הוא אחד משני ה־אנשים שמונו בשעתו על־ידי יאסר ערפאת כחברי המישלחת הירדנית־פלסטינית למשאומ־תו, ושאושרו גם על־ידי שימעות פרוס).

וזהו הגירסה שלו: אדמיראל תורכי קיבל את הפקודה לכבוש את האי מאלטה. הוא הסתובב ליד קפריסין, ואת מאלטה לא מצא. על כן דיווח לסולטאן: "מאלטה יוק" (יוק בתורכית — איננה).

הוא קיבל עיטור מדי ה־סולטאן, על כי הצליח להטביע את האי. האדמיראל (שיבוש המילים הערביות "אמיר אל־בחר", נסיך־הים) הוא יצחק רבין, ואולי כל ממשלת־ישראל. מאלטה היא רצועת־עזה, ואולי הבעייה הפלסטינית. יוק לגמרי.

שני סיפורים

נסעתי בערב ברחובות עזה. בחברת זוג פלסטיני קשיש, גם הם אנשי־ציבור. סיפרה האשה: "הלכתי ברחוב וראיתי ארבעה חיילים תוקעים מכות־רצח לילד ערבי. השליכו אותו על הארץ ודרכו עליו. באותו הרגע הרגשתי: זה הילד שלי! התחלתי לצרוח. ככיתי, תפסתי חייל בורוע. הוא דחף אותי הצידה".

התביישתי. סיפר הבעל: "הייתי בבית־החולים שופא כאשר החיילים פרצו פנימה, ירו והיכו את הפצועים והרופאים. ראיתי שני חיילים פורשים למיסדרון צדדי. היו להם דמעות בעיניים".

רווח לי.

אדם פיכת מדי אני מוסיף מן ההודעה ללעיתונות של ידידי חיים הנגבי, שנשאה את הכותרת "רבין שיכור". בגוף ההודעה אומנם נאמר שהוא שיכור־כוח, אך הרמז היה ברור.

שתיית כמה פעמים כוסית אחת או שתיים עם יצחק רבין, ומעולם לא חשתי כי האלכוהול משפיע לרעה על כושר־השיפוט שלו. הבעייה של רבין אינה שהוא שיכור. להיפך. הבעייה היא שהוא פיכת מדי.

אלכוהול בכמות סבירה משפיע לטובה על הדימיון. הוא משח־רר רגשות. הוא יוצר קשר עם בני־אדם.

הבעייה של רבין היא שאין לו דימיון, שהוא מסוגר ומנותק משהו, שהוא מתקשה מאוד ליצור קשר עם בני־אדם. הוא מדכא את הרגשות שלו, וזר לרגשות הוולת.

כשהוא מתפאר בכך שהוא גירש יותר ערבים מאשר אריאל שרון, וכי גירש עוד ועוד, הרי הוא דומה קצת לילד התולש כנפיים מזוככים. אין הוא מתאר לעצמו כי זכוכ יכול לחוש ככאב.

בוודאי לא שאל את עצמו מעולם מה פירושו של גירוש — למגורש, למישפחתו, לילדיו.